

Duoji ovdáneapmi –
Ekonomalaš raporta 2011

Njukčamánnu 2013

SEG

SISDOALLOLOGAHALLAN

ČOAHKKÁIGEASSU	3
1. ÁLGGAHUS JA DUOGÁŠ	4
1.1. Duogáš	4
1.2. Mandáhta	4
1.3. Eavttut	4
1.4. Metoda	5
2. DIEHTOVUOĐU ANALYSA	5
2.1. Analysavuoddu	5
2.2. DuojárIID sohkaBeali ja geográfalaš juohkin	6
2.2.1 Geográfalaš juohkin	6
2.2.2 SohkaBeali juohkin	6
2.3. Ekonomalaš čOavddalogut	7
2.3.1 Vuovdinsisaboadut	7
2.3.2 Eará duodjedietnasat	8
2.3.3 Doaimmaboadus	8
2.3.4 Bálkáboadut olggobealde duoji	9
2.4. Eará dieđut ohcciin	10
2.4.1 Duodjelanjat	10
2.4.2 Vuovdinvuogit	11
2.4.3 Gelbbolašvuohta	11

ČOAHKKÁIGEASSU

Dát lea ekonomalaš raporta duoji ovdáneamis rehketdoallojohká 2011:i. Ovdalis leat maid čadáhuvvon sullasaš guorahallamat dan ekonomalaš dilis jagiin 2006, 2007, 2009 ja 2010.

83:s geat leat registrerejuvvon duodjeregisterii leat fástidan 45 duojára. Dát fástádusat leat geavahuvvon vuodđun dieđuide geografiijas, sohkahealis, duodjelanjain, vuovdinkanálain ja gelbbolašvuodas, dán leat 39 fástádusa leamaš fas vuodđun dan ekonomalaš guorahallamii. Fástáduslohku 2011:s lea njiedjan 15 fástádusain 2010 ektui.

Lohkovuodđu dán guorahallamii ii leat nanus ja oktagaslaš vástideddjiid vástádusat, mat leat sakka earáláganat go earáin, sáhttet garrasit váikkuhit bohtosii.

Ain leat stuorámus oassi fástádusain bohtán Guovdageainnus ja Kárášjogas. Fástádusaid lohku lea mealgadit unnon Guovdageainnus, seammás go fástádusat olggobealde Guovdageainnu ja Kárášjoga leat veahá lassánan.

Ain lea stuorámus oassi nissonolbmot geat fástidit, oassi lea 2/3 fástádusain.

Vuovdinsisabođut iežas duddjojuvvon duojis leat 2011:s oppalaččat njiedjan 2010 ektui. Muhto juohke duojára gaskamearálaš vuovdinsisabohtu loktana 2010:s 2011:ii rádjai.

Mii guoská vuovdinsisabođuide áigodaga ektui de leamaš rievdadus 2011:s. Ovdal lea eanašoassi duojáriin leamašan unnit sisabohtu (vuollel 150 000ru), muhto dál oaidnit ahte váldooasi sisabohttu lea gorgnon badjel 150 000ru.

2011:s lea doaibmabođus gaskamearálaččat leamaš kr. 98 672,-. Dat lea seamma dásis go 2010 doaibmabođus. Duojáriid lohku geain lea negatiiva doaibmabođus lea lassánan; 2011:s leat guđas, njealji ektui 2010:is.

Oppalaš vuovdinsisabođut 2011:s leat kr. 321 644.-, mii 2010 rájes gaskamearalaččat lassána kr 45 900,-.

Badjel bealli sis geat leat mielde guorahallamis almmuhit sisabođu duodjedietnasii lassin. Gaskamearálaš bálkábohtu olggobealde duddjoma lea kr. 183 598.-, mii lea sullii seamma go 2010:is. Vuovdinsisabođut iežas duddjojuvvon duojis dán joavkkus leat lassánan gaskamearálaččat kr. 90 000.- 2010 rájes 2011:ii. Dán joavkkus leat dasto bajábealde olles joavkku gaskamearálaš vuovdinsisabođuidd.

Ain lea eatnašiin geat leat fástidan gažaldagaide mat gusket duodjelanjaide, iežaset lanjat. Čájehuvvo ahte oassi mii láigoha duodjelanjaid lea lassánan.

Mii guoská vuovdinvuogiide lea duojáriidda ain deháleamos vuovdinvuohki njuolga oastái, mii maiddá dahkko iežaset vuovdinskajás ja gávppis. Vaikke lea ge interneahhta šaddan hui dábálaš vuovdinvuohki servvodagas, de ii leat duojáriid gaskkas dát nu dehálaš.

Loahpalaččat lea olu unnit oassi mii vástida leago sis fágareivve/alit oahppu duojis. Vástádusat čájehit aŋkke ahte juohke njealját duojáris lea juogo fágareive ja/dahje alit oahppu duojis. Ain goittotge eanáš duojáriin ii leat formálalaš oahppu duojis.

1. ÁLGGAHUS JA DUOGÁŠ

1.1. Duogáš

Dát raporta lea ekonomalaš raporta duoji ovdáneamis duodjeealáhusas jagi 2011:s maid Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš (SEG) lea Sámedikki šiehtadusa mielde ráhkadan.

Dán lágan guorahallan lea dahkkojuvvon vuosttaš geardde 2006:s ja manjmuštá 2010:s.

Sámediggi ja duoji ealáhusorganisašuvnnat (Sámi Duodji ja Duojáriid ealáhussearvi) ráhkadedje njukčamánu 29.b. 2005:s ealáhusšiehtadusa duojis. Šiehtadus lea maŋŋá rievdaduvvon njukčamánu 19.b. 2007:s ja leamaš gustojeaddjin ođđajagi 1.b.2008 rájes. Šiehtadallamat mat vuodđudit ealáhusšiehtadussii galget dahkkot ealáhusa ekonomalaš dili oktasaš áddejumi vuodul. Dát raporta galgá čilget duodjeealáhusa ekonomalaš dili.

1.2. Mandáhta

Dán raportta ráhkadeami mandáhta lea oktii heivehit raportta duoji ekonomalaš ovdáneami 2011:is. Mii áigut skoviid vuodul maid Sámediggi sádde duojáriidda duodjeregisteris, addit oktasaš čilgehusa duoji ekonomalaš ovdáneamis mii guoská

- mo vástideaddjit leat juhkkon sohkaheali ja geografija ektui
- duojáriid vuovdinsisaboáduid, doaibmaboáduid, gánnáhahttivuođa ektui
- duodjelanjaid, vuovdinvugiid ja gelbbolašvuoda dieđuide

Bargu galgá leat válmmastuvvon cuoŋománu 01.b. 2013:s ja raporta galgá leat dárogillii ja sámegillii.

1.3. Eavttut

Sámediggi, Duojáriid ealáhussearvi ja Sámiid Duodji sohpe njukčamánu 29.b. 2005:s ođđa ealáhusšiehtadusa duodjai.

Šiehtadusa mielde juolluduvvo doaibmadoarjja duojáriidda dainna eavttuin ahte duojár lea almmuhuvvon duodjeregisterii. Čuovvovaš eavttut lea jus galgá beassat duodjeregisterii:

- Ahte ohcci deavdá eavttuid mat gáibiduvvojit Sámedikki jienastuslohkui, muhto ii dárbbáš leat dieđihuvvon jienastuslohkui. Erenoamáš oktavuodain sáhtá spiehkastit dán gáibádušas.
- Ahte lea iehčanas ealáhusdoalli ja lea dieđihuvvon momsaregisterii.
- Gálvojohtu iežas duojis mii vuodđuduvvo sáme kultuvrii ja árbevieruide unnimustá kr. 50 000.- ovddas momssa haga.
- Duodaštus iežas dieđiheami bokte reálagelbbolašvuoda ja/dahje duodaštus formálalaš gelbbolašvuodas sámi duojis.
- Ohccit geat ožžot doaibmadoarjaga leat geatnegahtton addit dárbbášlaš dieđuid ekonomalaš raportta ráhkadeami oktavuodas.

1.4. Metoda

Dieđuid čohkken mat leat vuodđun ekonomalaš raportii leat oassin ”Doarjjaohcamuš ealáhusšiehtadusa bokte – čálgoortnegat, doaibmadoarjagat, dohkkeheapmi duodjeregisterii ja vuovdinorganisašuvnnat”. Ohccit geat ožžot doaibmadoarjaga leat doarjja eavttuid bokte geatnegahtton addit dárbašlaš dieđuid duodjeealáhusa ekonomalaš raportta ráhkadeami oktavuodas.

Sámediggi lea hábmen skovi 2011:i ja oažžu vástádusaid duojáriin. Skovis lea informánttain bivdojuvvon dieđut makkár duodjelanjaid sii geavahit, árvvoštallan buoremus vuovdinvuogiid, lea go sis formálalaš gelbbolašvuotta duojis, dieđut sisaboađuin mat leat čadnojuvvon iežas duddjojuvvon duodjái ja maddái dieđut sisaboađuin mat leat olgobealde duoji.

2. DIEHTOVUODU ANALYSA

2.1. Analysavuodđu

Duodjeregistaris ledje 31.12.2011 čálijuvvon 83 nama. 45 olbmo leat vástidan. Vástádusat gažaldagaide eai lean álo doarvái ollislaččat devdojuvvon skovis, nu ahte leat dušše vuhtii váldojuvvon osiin árvvoštallamis.

Vuolábealde čájehuvvojit vástádusat juhkkujuvvon fáttáid mielde.

Tabealla 1: Fáttáid mielde juhkkujuvvon vástádusat

Fáddá:	Vástádusat
Sohkabealli	45
Gielda/suohkan	45
Sisaboahttu iežas duddjojuvvon duojis	37
Almmolaš doarjagat	35
Eará duodjedietnasat	20
Doaibmaboahtu	39
Doaibmagollu	36
Doaibmaboadus	36
Eará dienas duoji lassin	28 ¹
Almmolaš investerendoarjagat	23 ²
Fitnodaga oppalaš investeremat	18 ³
Vuovdinvuogit	39
Buvttadanlanjat	41
Duodjegelbbolašvuotta	36
Gelbbolašvuotta rievdadusat	11

¹ 8 dain lea vástiduvvon kr. 0,-.

² 19 dain lea vástiduvvon kr. 0,-.

³ 16 dain lea vástiduvvon kr. 0,-.

Mii guoská dieđuid ekonomalaš árvvoštallamii, de leat 39 vástádusa vuodđun analysii, guhtta dain vástádusain eai lean doarvái dievaslaččat devdojuvvon de daid ii sáhte vuhtii váldit. Ovtta dain vástideddjiiin lea hui stuorra erohus sisabohtosis ja doaibmagolus daid earáid ektui. Go joavku man galgat árvvoštallat lea nu unni de sáhtta dát oasseváldi garrasit muhttit joavkku gaskamearalaš vástádusaid. Dán sivas eat leat mii dán oasseváldi vuhtiiváldán analysavuodus.

Unnán vástádusaid geažil de sáhtta árvvoštallat ahte leatgo dat bohtosat maidda čujuhuvvo analysas doarvái jáhkehahtti. Nuppe dáfus sáhtta materiála juoidá muitalit dan birra man *guvlui* ekonomalaš ovdáneapmi lea mannamin duodjeealáhusa siskkobealde, vaikko materiála ii sáhte buktit eanet čielggadeami.

2.2. Duojáriid sohkabeali ja geográfalaš juohkin

2.2.1 Geográfalaš juohkin

Ovddit jagiid leat gielddat/ suohkanat Sis Finnmárkkus, Guovdageaidnu ja Kárášjohka, ovddastan eanáš fástádusaid. Tabealla 1 govve geográfalaš juogu dán jagáš fástádusain. Dasa lassin leat bohtán vástádusat Unjárggas, Deanus, Porsággus, Gáivuonas, Ráissas, Romssas, Báhcavuonas, Snoasas, Ráisavuonas, Álttás ja Rørosas. Tabealla 3 muitala geográfalaš juohkima dán jagi vástádalliin.

Tabella 2: Fástádusaid juohkin geográfalaččat

Gielda/guovlu	Galle	Proseanta
Kárášjohka	12	27 %
Guovdageaidnu	23	51 %
Earát	10	22 %
Supmi	45	100

Stuorámuš oassi duojáriin leat áibbas čielgasit Guovdageainnus eret. Duojárat Kárášjogas ja Guovdageainnus dahket oktiibuot 78 % buohkain sis geat oassálastet guorahallamii. Dan *earát* joavkkus leat fástádusat dain eará gielddain. Unnán oassálastiid dihtii de ii sáhte rátkit dáid gielddaid sierralaga. Go veardida 2010:i lea vástidanoassi Kárášjogas veahá lassánan. Seammas lea oassi Guovdageainnus njiedjan mearkkašanveara, 2010 rájes lea unnon 12 oasálastin 2011 rádjai.

2.2.2 Sohkabeali juohkin

Tabella 2 čájeha fástádusaid sohkabeali juohkima.

Tabella 3: Fástádusaid sohkabeali juohkin

Sohkabealli	Galle	Proseanta
Nissonolbmot	31	69 %
Almmáiolbmot	14	31 %
Supmi	45	100 %

Sohkabeali juohkin čájeha ahte 2/3 oassi oassálastiin leat nissonolbmot; mii lea sullii dat seamma go ovddit jagiid.

2.3. Ekonomalaš čoavddalogut

2.3.1 Vuovdinsisaboadut

Dain 39 duojáriin geat leat almmuhan sisaboádu vuovdimis leat oktiibuot 36⁴ almmuhan sisaboádu iežas duddjojuvvon duojis. Obbalaš vuovdinsisaboahtu ja gaskamearálaš sisaboahtu oidno tabeallas dás vuolábealde.

Tabella 4: Vuovdinsisaboahtu iežas duddjojuvvon duojis ja gaskamearálaččat juohke duojáris

Iežas duddjojuvvon duodji	Gallis	Kr.
Oktiibuot	36	7 587 240
Gaskamearálaččat juohke duojár	36	210 757

39 duojára geat leat almmuhan sisaboádu vuovdimis lea oktiibuot sisaboahtu iežas duddjojuvvon duojis kr. 7 587 240,-. Gaskamearálaččat lea juohke duojár vuovdán kr. 210 757,- ovddas. Jus válddásii vuhtii dan oasálasti gii lei almmuhan hui stuorra iežas duddjojuvvon duoji sisaboádu, de livččii lean sisaboahtu oktiibuot kr. 10 401 012,-.

Tabella 5 (vuolábealde) čájeha obbalaš vuovdinsisaboádu ja juohke duojára gaskamearálaš sisaboádu iežas duddjojuvvon duojis dan mañimuš viđa jahkái.

Tabella 5: Vuovdinsisaboadut iežas duddjojuvvon duojis oppalaččat ja gaskamearálaččat 2007-2011

Iežas duddjojuvvon duodji	2007	2008	2009	2010	2011
Oktiibuot	4 795 246	6 068 786	8 679 432	8 796 102	7 587 240
Gaskamearálaččat juohke duojáris	165 353	183 903	184 669	183 252	210 757

Tabella 5 čájeha ahte iežas duddjojuvvon duoji oppalaš sisaboahttu lea njiedjan go veardádallá 2009 ja 2010 bohtosiid ektui. Gaskamearálaččat juohke duojáris gal lea dattege veaháš loktanán go buohtastahtá 2010 ektui. Mañimuš viđa jagi logut čájehit ahte iežas duddjojuvvon duojis vuovdinsisaboahtu lea loktanán sihke obbalaččat ja gaskamearálaččat juohke duojáris áigodagas 2007-2011.

Materiála čájeha stuorra erohusaid vuovdinsisaboáduin duojáriid gaskkas. Tabella 6 čájeha vuovdinloguid juogu juohke duojáris intervállaid mielde.

⁴ Okta duojár lea dieduid buktán muhto ii leat árvoštallojuvvon.

Tabella 6: Vuovdinsisaboadut juohke duojáris juhkkovuvvon intervállaid mielde

Vuovdinsisaboadu juohkin	2007 (%)	2008 (%)	2009 (%)	2010 (%)	2011 (%)	2011 (gallis)
50 000 - 100 000	48	36	40	42	31	11
100 000 - 150 000	21	21	15	17	17	6
150 000 - 250 000	10	29	17	11	22	8
over 250 000	21	25	28	30	30	11
Submi	100	100	100	100	100	36

Buohkat geat leat vástidan gažaldahkii vuovdinsisabohtosis leat almmuhan kr. 50 000,- dahje eanet sisaboadu. Go veardida ovddit jagiid loguid de orro leamen ahte joavku mas duojárat geain lea dan guovtti vuolimus ceahkis unno. Joavkkus mas lea sisaboadut gaskkal kr. 100 000,- ja kr. 250 000,- stuorra go buohtastahtá 2010:in. Erohus lea ahte eanet duojárat leat daid gaskkas geain lea gaskadási sisaboahu dahje leat daid gaskkas geain lea sisaboahu badjel kr. 250 000,-. Materiála dieduid vuodul dađe bahábut ii leat vuoddu dađe eambo čilget mas namahuvvon rievdadus boahá.

2.3.2. Eará duodjedietnasat

Leat oktiibuot 13 duojára geat almmuhit ahte sis leat duodjedietnasat dakkár dujiin mat eai leat árvoštallojuvvon iežas duddjojuvvon duodjin. Guokte duojára almmuhit ahte lea sisaboahhtu duojis, muhto dakkár duojis mii ii leat iežas duddjojuvvon. Oktiibuot, dán duojáriin geat leat dákkár sisaboahu almmuhan, dahká dát kr. 2 112 198 2011:s, ja dat de dagaha gaskamearalaččat veahá vuollel kr.163 000 juhke duojára nammii.

2.3.3. Doaibmaboadus

Oppalaš logahallan duojáriin geat devdet doaibmadoarjagiid eavttuid oaidná tabeallas vuolábealde. Tabealla čájeha čoavddaloguid mat leat vuodduvuvvon sisaboaduide iežas duddjojuvvon duojis, almmolaš doaibmadoarjagat, oppalaš vuovdinsisaboadut, doaibmagolut ja doaibmaboadus. Tabealla čájeha maiddá vuolimus ja bajimus árvvu juohke kategoriija siste.

Tabella 7: Čoavddalogut gaskamearalaččat 2011' rehketoalujagis

	Vuovdinsisaboadut iežas duddjojuvvon duojis (N=36)	Almmolaš doaibma-doarjja (N=37)	Oppalaš vuovdinsisaboadut (N=38)	Doaibmagolut duodji (N=35)	Doaibmaboadus (N=35)
Gaskamearalaččat	210 757	69 524	321 644	252 443	98 672
Alimus árvu	682 229	252 949	1 339 647	976 117	495 048
Vuolimus árvu	50 320	20 400	71 320	5 500	- 30 898

Vuolimus ja alimus vuovdindietnasiid árvvut čájehit stuorra erohusa duojáriid gaskkas go geahččá iežas duddjojuvvon duoji. Alimus dienas lea sullii kr. 680 000,- ja vuolimus fas birraiid kr. 50 000,-.

Duojáris mii lea hilgojuvvon gaskamearalaš árvoštallamis lea kr. 2 813 772,- vuovdinsisabohtu iežas duddjojuvvon duojis.

Mii guoská almmolaš doaibmadoarjagiidda de leat njeallje duojára mat eai leat almmuhan dieđuid ahte leatgo ožžon doarjagiid. Go duojárat leat almmuhan dieđuid daid eará čuoggáid vuollái de navdit ahte sii eai leat ge ožžon almmolaš doarjagiid. Tabeallas oaidnit ahte sii leat gaskamearalaččat ožžon birrasiid kr. 70 000,- almmolaš doarjaga 2011:s. Maiddái dás lea oalle stuorra erohus gaskal dan guoktá geat leaba ožžon eanemus ja unnimus doarjaga.

Mii guoská oppalaš vuovdin sisabohtosiidda duojáriin de lea gaskamearalaš sisabohtu kr 321 644,-. Maiddái dás lea oalle stuorra dásseerohus gaskal duojáriid main alimus ja unnimus sisabohtu.

Leat oktiibuot 36 duojára mat almmuhit iežaset duodjái guoskevaš doaibmagoluid. Gaskamearalaš doaibmagolut duojáriin lea kr. 252 443,-. Duojár mii lea hilgojuvvon gaskamearalaš árvoštallamis almmuha sullii kr. 3,46 mill doaibmagollun. Dát duojár livččii, jus árvoštallojuvvon čoaikkáigeasus, lokten gaskameari doaibmagoluin mealgadit.

Doaibmaboađus rievdá gaskal kr. - 30 898,- vuolláibáhčagis gitta kr. 495 084,- badjebáhčagii. Gaskamearalaš doaibmaboađus lea kr. 98 672,-. Leat guhtta duojára mat ovddidit negatiiva doaibmabohtosiid.

Tabella 8 vuolábealde čájeha čoaiddaloguid dan viđa mañimuš jagi gaskamearalaš loguid juohke duojáris.

Tabell 8: Čoaiddalogut duojáriin 2007-2011

	Vuovdinsisabođut iežas duddjojuvvon duojis	Oppalaš vuovdinsisabođut	Doaibmagolut duodji	Doaibmaboađus
Gaskamearalaččat 2011	210 757	321 644	252 443	98 672
Gaskamearalaččat 2010	183 252	275 681	187 823	98 553
Gaskamearalaččat 2009	184 669	250 480	185 439	83 684
Gaskamearalaččat 2008	183 903	250 429	141 828	108 581
Gaskamearalaččat 2007	165 353	245 984	153 828	94 216

Tabella čájeha ahte vuovdinsisabođut iežas duddjojuvvon duojis leat bisson dássedit gaskal 2008 ja 2010. Muhto mañimuš jagi leat vuovdinsisabođut lassánan. Oppalaš vuovdinsisabođut leat maid lassánan dan mañimuš jagis, gaskamearalaččat sullii kr. 50 000,- 2010:is 2011 rádjai. Doaibmagolut leat veahá lassánan mañimuš jagi, gaskamearalaččat kr. 30 000,- 2010:is 2011 rádjai. Doaibmaboađus lotnašuvvá veahá dan mañimuš viđa jagis ja tabella čájeha seamma gaskamearalaš doaibmaboađus bissu dássedit.

2.3.2. Bálkáboadut olggobealde duoji

20:s leat fástidan ahte sis leamaš bálkáboadut olggobealde duoji. Dat mearkaša ahte badjel bealli dain mat leat searvan iskosii lea sisabohtu duoji olggobealde. Oppalaččat dahká sisabohtu kr. 5 218 839,-. Maiddái dás leat hilgon ovttá duojára go lea nu stuorra erohus gaskal su ja earáid joavkkus.

Tabell 9: Čoavddalogut ohcciin geain leat bálkáboadut olggobealde duddjoma.

	Vuovdinsisa- boadut iežas duddjojuvvon duojis	Oppalaš vuovdinsisa- boadut	Doaibma- golut duodji	Doaibma- boadus	Bálkáboahu duddjoma olggobealde
Gaskamearálaččat 2011	250 611	408 190	295 696	102 065	181 598
Gaskamearálaččat 2010	160 774	248 532	206 126	65 096	183 101
Gaskamearálaččat 2009	200 375	271 607	199 888	79 370	151 715
Gaskamearálaččat 2008	186 841	254 553	136 155	118 398	154 592
Gaskamearálaččat 2007	154 659	242 883	153 999	92 866	101 338

Sii geat almmuhit bálkáboaduid olggobealde duddjoma čájehit 2011' logut gaskamearálaš bálkáboaduid olggobealde duddjoma kr. 250 611.-. Dát lea beanta lassáneapmi ovddit jagis. Tabealla čájeha ahte dan namahuvvon joavkkus leat oppalaš vuovdinsisaboadut ollu lassánan. Doaibmaboadus dain geain lea sisaboahu duoji olggobealde orro lassáneamen 2011:is. Gaskamearalaš bálkáboahu duoji olggobealde orru bissumin seamma dásis go mannan jagi.

2.4. Eará diedut ohcciin

2.4.1 Duodjelanjat

Diedut gos duojárat geavahit iežaset dahje geavahit oktasaš duodjelanjaid lea mearkkašan veara šiehtadeddjiide. Danne lea jerrojuvvon ahte leat go sis iežaset , geavahit go oktasaš lanjaid dahje láigohit go duodjelanjaid.

Tabealla 10: Gallis ja proseanttalaš juohkin duojáriin geain lea iežaset, oktasaš dahje láigohit duodjelanjaid

	Iežaset lanjat	Oktasaš lanjat	Láigoha iežas lanja	Ii iežas/oktasaš lanjat	Supmi
Gallis	34	4	8	3	41
%-laš juohkin	83	10	20	7	100

Tabealla čájeha ahte eanaš duojáriin leat iežaset duodjelanjat. Dát dávista diimmá raportii. Dasa lassin oaidnit ahte eambbosat láigohit iežaset duodjelanjaid. Muhto eai leat ankke leamaš stuorát rievdadusat ovddit jagiid ektui.

2.4.2. Vuovdinvuogit

Ohccit ávžžuhuvvojit almmuhit sin deháleamos vuovdinvuogi gos árvu 1 lea deháleamos ja árvu 6 unnimus deháleamos. Sii galget fástidit guhitta eará vejolaš vuovdinvugiid mat leat tabeallas vuolábealde. Oppalaččat leat eatnašat fástidan, muhto tabeallas oaidná ahte fástidan oassi rievdá danne go dušše moattis leat deavdán tabealla riekta, danne ii leat vejolaš rehkenastit gaskamearálaš loguid juohke vuovdinvuogis.

Tabealla 11: Juohku diedihuvvon vuovdinvugiid duojáriin (1 deháleamos - 6 unnimus deháleamos).

	Njuolgga oastái	Iežas vuovdin-skadjá	Gávpi	Meassut	Poasta-vuovdin	Inter-neahtta
Deháleamos 1	27	9	9	6	3	4
2	7	3	7	8	3	2
3	3	2	2	8	5	7
4	0	4	2	5	2	0
5	1	2	4	3	2	3
Unnimus deháleamos 6	0	9	6	5	7	8
0	1	8	9	4	17	14
Fástádusat oktiibuot	39	39	39	39	39	39

Vuovdin njuolgga oastái lea ain ge deháleamos vuovdinvuohki, dan maŋŋá lea iežas vuovdinskadjá, gávpi ja meassut. Viidásut čájehit logut ahte vuovdin poastta ja interneahtha bokte lea ain ge unnán dehálaš.

2.4.3. Gelbbolašvuohhta

Nugo ovddit jagiin de jerrojuvvui dál ge makkár oahppu duojáriin lea, lea go sis/dahje ii leat fágareive duojis ja/dahje lea go sis alit oahppu duojis. Vástádusat dain 39 duojáriin geat leat vástidan lea go sis/dahje ii leat fágareive duojis čájehit ahte 8:s lea fágareivve muhto dušše 4:s leat almmuhan alladat oahpu duojis. Buohtastahttimis oaidná ahte 2010:is de ledje 12:is mat almmuhedje fágareivve ja 11:is fas alit oahppu duojis. Dás ii leat mihkkege mii čájeha ahte lea nana oktavuohhta gaskkal das ahte lea go dus fágareive duojis dahje alit oahppu duojis. Kombinašuvdna fágareive ja alit oahppu bođii ovdan golbmasis. Oasseváldit gohččojuvvojedje vástidit leatgo rievdadusat sin duodjegelbbolašvuodas. Dušše 11:is vástidedje dán gažaldahkii ja sis ii lean oktage rievdan duodjegelbbolašvuohhta.